

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนอันมิใช่ตัวเงินโดยเฉพาะค่าเสียหายทางจิตใจ:
ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายลักษณะละเมิดของไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกา
Legal Problems of Non-Pecuniary Compensation Especially Mental
Damages: Comparative Study of Tort Law in Thailand and the USA

ฉัตรวรินทร์ ภูวทรัพย์บูล*

Chatwarine Phooatpibool*

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้ มุ่งศึกษาถึงปัญหากฎหมายเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดสำหรับความเสียหายทางจิตใจของประเทศไทย โดยศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อให้ทราบถึงการเยียวยาผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยในอนาคต จากผลการศึกษาพบว่า ในประเทศไทยนั้น การเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหาย ศาลไทยจะให้ผู้เสียหายสามารถใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน เฉพาะกรณีที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายที่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้เท่านั้น โดยศาลจะเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเป็นกรณีๆ ไป ส่วนกรณีค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินในประเด็นความเสียหายสำหรับจิตใจ เช่น ความวิตกกังวล ความว้าวุ่น ความชอกช้ำระกำใจ ความรันทดในชีวิต ผู้เสียหายจะเรียกร้องได้ต่อเมื่อได้รับความเสียหายต่อร่างกาย อนามัย เสรีภาพ หรือหญิงที่ถูกกระทำผิดอาญาเป็นรศศีลธรรมแก่ตนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 446 แต่หากผู้เสียหายไม่ได้รับความเสียหายต่อร่างกาย อนามัย เสรีภาพ หรือเป็นหญิงที่ถูกกระทำผิดอาญาทศศีลธรรม จะไม่สามารถเรียกร้องเอาค่าเสียหายทางจิตใจได้ ซึ่งแตกต่างจากหลักกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้มีการตัดสินไว้ในคดีต่างๆ ให้ผู้เสียหายสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนอันมิใช่ตัวเงินในส่วน of ค่าเสียหายทางจิตใจได้อย่างกว้างขวางไว้อย่างชัดเจน ดังนี้แล้ว ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 446 ในประเด็นการเรียกค่าสินไหมทดแทนกรณีค่าเสียหายทางจิตใจ โดยนำหลักการคาดเห็นและความเสียหายต้องไม่ไกลกว่า

* อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

* Lecturer of law, Faculty of Law, Ubon Ratchathani Rajabhat University. Email: napich@outlook.com

เหตุของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ทั้งการนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มาบัญญัติไว้ในกฎหมายไทยอีกด้วย เพื่อให้ผู้กระทำละเมิดไม่หวนมากระทำผิดซ้ำ อีกทั้งยังเป็นการลงโทษให้ผู้กระทำละเมิดเข็ดหลาบและเป็นการเยียวยาผู้เสียหายให้ได้รับความเป็นธรรมจากการถูกกระทำละเมิดมากที่สุดเมื่อมีการแก้ไขมาตราดังกล่าว จะทำให้การเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายครอบคลุมถึงค่าสินไหมทดแทนอันมิใช่ตัวเงินโดยเฉพาะค่าเสียหายทางจิตใจดังเช่นของต่างประเทศ ซึ่งส่งผลให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาอย่างครอบคลุม

คำสำคัญ: ค่าสินไหมทดแทน, ค่าเสียหายทางจิตใจ, ค่าเสียหายเชิงลงโทษ, กฎหมายลักษณะละเมิด

Abstract

This article focused on the study of the law regarding compensation for abuse for mental damage in Thailand by studying compare with the USA in order to be aware of the remedies for victims of abuse in the United States. Which is a useful approach to Thailand in the future.

From study found that in Thailand Remedies for those who have been damaged The Thai court will allow the victim to be able to claim compensation. Only in cases where the victim has suffered damage to pecuniary damage or loss. The court will use the discretion to determine the compensation on a case-by-case basis. In the case of non-monetary damages in the case of damage for the mind, such as tragic, loneliness, broken heart Pleasure in life. The injured person is unable to claim compensation only in cases where the victim has suffered damage to the body, health, freedom and women who have been convicted of criminal acts that Section 446. If the injured person does not receive damage to the body, health, freedom or is a woman who has been criminally abused, morality will unable to claim pecuniary damage or loss. Which is different from the US law which has been settled in various cases allowing the injured person to clearly call for compensation which is not a monetary part of the psychological damages. Therefore considered that Section 446 should be amended in respect of claims for damages for mental damages. By applying the expected principles and

the damage must not be far beyond the cause of the common law system. And may apply the punitive damages principles of the Common Law system to apply to Thai law as well In order for the offender to not repeat the offense. It is also a punishment for those who violate Alcoa and it is a remedy for the victim to be fair from the abuse.

When such amendments will cause damage to the injured person, including non-monetary compensation, especially mental damages such as those of foreign countries. Which resulted in the victim be comprehensive remedies.

Keywords: Compensation, Mental Damages, Punitive damages, Tort Law

บทนำ

ละเมิดมีลำดับการพัฒนามาจากหลักคิดทางศีลธรรมที่ว่า "จงอย่าทำร้ายผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย" ในสังคมโบราณปรากฏให้เห็นหลักกฎหมายโรมันเรื่อง หลักตาต่อตาฟันต่อฟัน (Lex Talionis) หรือที่เรียกว่าหลักแก้แค้น แต่ภายหลังเมื่อสังคมมนุษย์ได้รวมกันก่อตั้งเป็นรัฐ ลำดับของพัฒนาการของการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น ได้มีหลักห้ามประชาชนแก้แค้นกันเอง รัฐเข้ามาทำหน้าที่ในการลงโทษและแก้แค้นแทนผู้เสียหายตามบทลงโทษที่บัญญัติไว้ จนมาในยุคกฎหมาย 12 โต๊ะ ของพระเจ้าจัสติเนียน ได้มีการปรากฏหลักความรับผิดชอบเพื่อละเมิดขึ้น โดยกำหนดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นลูกหนี้ของผู้เสียหาย มีหนี้ที่ต้องชดใช้ให้แก่ผู้เสียหายในฐานะที่เป็นเจ้าหนี้ (หนี้ตามกฎหมายละเมิด) โดยมีหลักพื้นฐาน ได้แก่ จงอย่าทำร้ายผู้อื่นให้ได้รับความเสียหาย จงดำรงชีวิตโดยชอบ และจงให้ความเป็นธรรมแก่ทุกคนในสิ่งที่ควรได้รับ

ในปัจจุบันประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420¹ แม้จะมีได้บัญญัติถ้อยคำว่า “จิตใจ” แต่ก็เป็นที่คาดการณ์ได้ว่าค่าความเสียหายทางจิตใจนั้น อยู่ในรูปแบบของความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน ดังพิจารณาในบทบัญญัติของกฎหมายรับรองอยู่ในมาตรา 446² ซึ่งในปัจจุบันแนวคำพิพากษาของศาลไทยในการกำหนด

¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420 บัญญัติว่า ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 446 บัญญัติว่า ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้ สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่โอนกันได้และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่ สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาหรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว

ค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินให้แก่ผู้ที่ถูกระทำละเมิดนั้นเป็นไปตามดุลยพินิจของศาล โดยยังคงใช้หลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามความเป็นจริง เพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สถานะเดิม เสมือนมิได้มีการทำละเมิดเกิดขึ้นเท่านั้น และแนวคำพิพากษาส่วนใหญ่ได้กำหนดให้ผู้ทำละเมิดชดเชยค่าเสียหายในกรณีความเสียหายที่เกิดจากการคุกคามทางเพศ (Sexual Harassment) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 446 วรรคสอง ซึ่งหากพิจารณาด้วยบทกฎหมายในมาตรา 446 วรรคหนึ่ง แล้ว กรณีผู้ได้รับความเสียหายต่อจิตใจนั้น อาจไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายในด้านจิตใจเท่าที่ควร ซึ่งแตกต่างกับหลักกฎหมายของสหรัฐอเมริกาที่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกระทำละเมิดสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนอันมิใช่ตัวเงินในส่วน of ค่าความเศร้าโศกเสียใจ แต่ต้องเป็นค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยตรงและไม่ไกลกว่าเหตุ อีกทั้งในหลักกฎหมายของสหรัฐอเมริกายังได้แทรกค่าเสียหายเชิงลงโทษให้ผู้ถูกระทำละเมิดต้องรับผิดชอบในการชดเชยค่าเสียหายดังกล่าวอีกด้วย

โดยผู้เขียนจะทำการศึกษาวเคราะห์ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนของระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil law) และระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common law) รวมทั้งคำพิพากษาของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาเปรียบเทียบกับคำพิพากษาของศาลไทย เพื่อให้เห็นข้อบกพร่องของหลักกฎหมายไทยในส่วนของการเรียกค่าเสียหายที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ดังจะกล่าวในลำดับถัดไป

2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน

ค่าสินไหมทดแทน หมายถึง การเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการละเมิด เพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สถานะเดิมเสมือนไม่มีการละเมิด หรือกลับคืนใกล้เคียงฐานะเดิมมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้³ โดยมีหลักความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทน ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในระบบลายลักษณ์อักษร (Civil law)

หลักการพื้นฐานในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil law) นั้น มีหลักในการชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดตามทฤษฎีว่าด้วยหนี้ โดยถือว่าการละเมิดเป็นหนี้ในทางแพ่งที่ผู้ถูกระทำละเมิดต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่แท้จริงที่ผู้เสียหายได้รับเท่านั้น⁴ การกำหนดค่าสินไหมทดแทนในระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรจึงมุ่งให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิม เสมือนไม่มีการกระทำละเมิดเกิดขึ้น

อนึ่ง หญิงที่ต้องเสียหายเพราะผู้ใดทำผิดอาญาเป็นทุลาธรรมแก่ตนก็ย่อมมีสิทธิเรียกร้องทำนองเดียวกันนี้.

³ ศนันท์กรณ โสติพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลาภมิควรได้, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2561), 76.

⁴ สุขุม สุภนิตย, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2560), 204.

สำหรับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยนั้น มีหลักการพื้นฐานเช่นเดียวกับประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil law) ทั้งนี้ เพราะแนวความคิดในการกำหนดค่าเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด ได้รับอิทธิพลมาจากประมวลกฎหมายของซีวิลลอว์ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาหรือชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นแท้จริงเป็นสำคัญโดยผู้เสียหายซึ่งเป็นโจทก์มีหน้าที่นำสืบเพื่อให้ศาลเห็นว่าตนได้รับความเสียหายอย่างไร เพียงใด และเป็นดุลพินิจของศาลที่จะกำหนดค่าสินไหมทดแทน โดยพิจารณาจากพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดตามหลักทั่วไปของการชดเชยค่าสินไหมทดแทนที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438⁵ ซึ่งบัญญัติว่า ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้นได้แก่ การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใดๆ อันได้ก่อกำขึ้นนั้นด้วย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในระบบคอมมอนลอว์ (Common Law)

หลักการพื้นฐานในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common law) นั้น มิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งชดเชยความเสียหายที่แท้จริงที่ผู้เสียหายได้รับแต่เพียงอย่างเดียว ดังเช่นที่ยึดถือในระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรเท่านั้น แต่ยังมีการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการลงโทษจำเลยผู้กระทำความผิดให้มีความเข็ดหลาบจนไม่สามารถหวนกลับมากระทำความผิดเช่นเดิมได้อีก และยังมีความมุ่งหมายเพื่อป้องปรามมิให้บุคคลอื่นมีการกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันนี้เกิดขึ้นอีกในภายภาคหน้า⁶

สำหรับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามหลักกฎหมายสหรัฐอเมริกา ค่าเสียหายเชิงลงโทษได้เข้ามามีบทบาทในกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปี ค.ศ.1784 ในคดี Genary v. Norris ซึ่งเป็นกรณีที่โจทก์ได้ดื่มไวน์แล้วจำเลยนำแมลงวันใส่ลงไป ทำให้โจทก์มีอาการเจ็บป่วย ศาลสูงของรัฐ South Carolina ได้กำหนดค่าเสียหายที่เป็นการแก้แค้นให้แก่โจทก์ ซึ่งเป็นค่าเสียหายที่กำหนดขึ้นเพื่อลงโทษจำเลยเนื่องจากจำเลยมีความประพฤติที่น่าตำหนิ กระทำความผิดโดยจงใจและมีเจตนาร้าย⁷ ซึ่งในศาลส่วนใหญ่ของ

⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 438.

⁶ วรชัย แสงสีระ, “การนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษตามกฎหมายต่างประเทศมาบังคับใช้กับคดีละเมิดตามกฎหมายไทย, มุมสะท้อนความคิดนิติบัญญัติ: Legal Reflection” *จลนนิติ* 14, 1 (2560): 134.

⁷ ภิมุข หลินไพศาล และคณะ, “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับค่าเสียหายต่อจิตใจและค่าเสียหายเพื่อการลงโทษในคดีละเมิดศึกษากรณีคุกคามทางเพศ,” *เอกสารการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนองานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่, 2557, 176.*

สหรัฐอเมริกา จะยึดวัตถุประสงค์ในการตัดสินค่าเสียหายเชิงลงโทษหลักๆอยู่ 3 ประการคือ การลงโทษ การป้องปราม การช่วยเหลือสังคม

2.2.1 การลงโทษถือเป็นเหตุผลสำคัญในการตัดสินค่าเสียหายเชิงลงโทษโดยมีพื้นฐานอยู่บนแนวคิดที่ว่าผู้ใดที่กระทำทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายด้วยความประพฤติที่ไปล่วงล้ำสิทธิของผู้อื่น ผู้นั้นต้องยอมทนรับการกระทำบางอย่างที่ไม่ถูกต้องได้ ซึ่งหลักพื้นฐานของการลงโทษดังกล่าวนี้ คือการให้ผู้กระทำละเมิดรับผิดชอบในค่าเสียหายที่เพิ่มเติมขึ้นมาจากค่าเสียหายที่พิสูจน์ได้ โดยมีความเสมอภาคความยุติธรรม และความประสงค์ที่จะนำผู้กระทำมาผิดเข้าสู่การลงโทษเป็นเหตุผลพื้นฐานสำคัญ

2.2.2 การป้องปราม พื้นฐานของวัตถุประสงค์ประการนี้จะตั้งอยู่บนทฤษฎีทางการเงิน⁸ กล่าวคือ ถ้าหากจำเลยถูกบังคับให้รับผิดชอบในค่าเสียหายที่เพิ่มเติมขึ้นมาจากความที่ได้ก่อขึ้นแล้วก็จะเป็นไปได้สูงว่าจำเลยจะได้รับการป้องปราม เพราะถ้าผู้กระทำละเมิดได้รับผิดในจำนวนเงินที่เกินไปจากค่าเสียหายที่เกิดขึ้น ก็มีทางเป็นไปได้ว่าผู้กระทำละเมิดจะยังคงดำเนินพฤติกรรมที่น่าตำหนิ หรือชั่วร้ายนั้นต่อไป อีกทั้งพฤติกรรมต่างๆที่นำมากำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้น ยังสามารถนำมาใช้เป็นบรรทัดฐานของสังคมในการกำหนดพฤติกรรมที่ไม่สมควรเอาเป็นเยี่ยงอย่างได้อีกด้วย

2.2.3 การช่วยเหลือสังคม วัตถุประสงค์ประการนี้จะเกี่ยวข้องทั้งการลงโทษผู้กระทำละเมิดและการป้องปรามมิให้เกิดพฤติกรรมเช่นเดียวกันนี้อีก เพราะหากวัตถุประสงค์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นบรรลุผล ก็จะส่งผลให้สังคมเกิดความเป็ยบเรียบร้อย เป็นเหตุให้การกระทำละเมิดลดลงซึ่งเป็นการช่วยเหลือทางสังคมอีกทางหนึ่งด้วย⁹

2.2.4 ทฤษฎีแนวคิดหลักการคาดเห็น เป็นแนวคิดทฤษฎีของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ โดยเฉพาะประเทศอังกฤษได้แยกหลักความไกลต่อเหตุ (Remoteness) และหลักเรื่อง “เหตุ” (Causation) ออกจากกัน ลูกหนี่จะรับผิดชอบหรือไม่ ไม่ใช่เรื่องของเหตุแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องเป็นเรื่องของการคาดเห็น (Foreseeability) ด้วย เหตุเกี่ยวข้องกับปัญหาว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยอื่น นอกเหนือจากการทำผิดของลูกหนี่ด้วยหรือไม่ ส่วนเรื่องความห่างไกลจากเหตุ นั้น ศาลอังกฤษมักจะไม่ได้คำนึงว่าความเสียหาย

⁸ Jeffrey L. Harrison and Theeuwes Jules, Law & Economics, New York: W.W. Norton., 2012, 19.

⁹ กฤษฎณ ทองคำแท้, ปัญหาการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายต่อสิทธิอันนอกทรัพย์สิน : ศึกษาเฉพาะกรณีค่าเสียหายเชิงลงโทษ (ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี, 2551), หน้า 43-44.

นั่นเป็นผลโดยตรงหรือไม่ แต่ดูว่าอาจคาดเห็นได้หรือไม่เท่านั้น ถ้าปัจจัยอื่นนั้นลูกหนี้สามารถคาดเห็นได้ ลูกหนี้ก็ยังคงรับผิดชอบนั่นเอง¹⁰

กฎหมายลักษณะละเมิดของประเทศอังกฤษจะไม่มีบัญญัติไว้เป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปเหมือนดังกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร ดังนั้นเมื่อเกิดเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา การพิจารณาว่าเป็นการละเมิดหรือไม่ก็จะอาศัยหลักเกณฑ์เป็นเรื่อง ๆ ไป¹¹ และพิจารณาความรับผิดจากหลักการคาดเห็นและความเสียหายต้องไม่ไกลกว่าเหตุ โดยมีหลักเกณฑ์ความรับผิดเพื่อละเมิด 4 หลักเกณฑ์ดังนี้¹²

- 1) จำเลยมีหน้าที่ใช้ความระมัดระวัง (Duty of Care)
- 2) จำเลยฝ่าฝืนหน้าที่หรือละเมิดหน้าที่ (Breach of Duty)
- 3) การฝ่าฝืนหน้าที่หรือละเมิดหน้าที่นั้นเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์
- 4) มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล และความเสียหายนั้นไม่ไกลกว่าเหตุ

2.3 ประเภทของค่าเสียหาย

ประเภทของค่าเสียหาย แบ่งได้เป็น 2 กรณี¹³

2.3.1 กรณีที่หนึ่ง แบ่งตามความมุ่งหมาย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) ค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทน (Compensatory Damages) คือ ค่าเสียหายที่เกิดกับผู้เสียหายจริง ซึ่งผู้กระทำละเมิดจะต้องชดเชยให้แก่ผู้เสียหายเป็นการเยียวยาความเสียหายนั้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมก่อนมีการละเมิดให้ได้มากที่สุด ค่าเสียหายประเภทนี้มีทั้งค่าเสียหายที่คำนวณเป็นเงินได้ และค่าเสียหายที่คำนวณเป็นเงินมิได้

2) ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) คือ ค่าเสียหายซึ่งเกิดขึ้นเพิ่มเติมจากความเสียหายและนอกเหนือจากค่าสินไหมทดแทน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องปรามการกระทำละเมิดที่มีพฤติการณ์รุนแรง

2.3.2 กรณีที่สอง แบ่งตามลักษณะและความเสียหาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

¹⁰ Peter R. Handford and Nicholas J. Mullany, *Tort Liability for Psychiatric Damages*, 2nd UK: Oxford University, 2005, 181-183.

¹¹ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป, กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ, 2553, หน้า 176 – 177.

¹² John Cooke, *Law of Torts*, 6th ed. Harlow England: Pearson, 2013, 23.

¹³ นิพัฏฐกุล อัสวชิน, “ปัญหาการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจ,” เอกสารวิชาการอบรมหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) รุ่นที่ 13 (กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักศาลยุติธรรม 2552), หน้า 18.

1) ค่าเสียหายที่คำนวณเป็นเงินได้ (Pecuniary Damages) เป็นค่าเสียหายในทางทรัพย์สินหรือวัตถุ ซึ่งเกิดจากการทำให้สิทธิที่สามารถแลกเปลี่ยนหมุนเวียนโอนขายเป็นเงินได้ หรือมีมูลค่าทางเศรษฐกิจหรือทรัพย์สินที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่างที่อาจมีราคาและถือเอาได้ต้องเสียหายเสื่อมสลายไปหรือด้อยค่าลง และทรัพย์สินหรือสิทธิเหล่านั้นมีฐานที่มาที่สามารถคิดกลับไปเป็นเงินได้ หรือสามารถเปรียบเทียบหรือพิสูจน์ หรือคิดเป็นตัวเงินเพื่อชดใช้หรือทดแทนให้ผู้เสียหายคืนสู่ฐานะเดิมได้ และจัดอยู่ในประเภทค่าเสียหายแบบค่าสินไหมทดแทน เช่น ทำให้รถจักรยานยนต์ของเขาสูญหายไปทั้งคันก็ต้องชดใช้ราคาซ่อมแซม ถ้าต้องใช้เวลาในการซ่อมแซมรถจักรยานยนต์ก็ต้องชดใช้ค่าขาดการใช้ประโยชน์ในระหว่างที่ซ่อมแซม และถ้าความเสียหายนั้นทำให้รถจักรยานยนต์ต้องเสื่อมราคาลง กล่าวคือ มีราคาน้อยลงจากก่อนหน้าที่จะเสียหายไปเท่าใดก็ต้องชดใช้ราคาที่ลดน้อยลงไปในอีกด้วย เป็นต้น

2) ค่าเสียหายที่คำนวณเป็นเงินไม่ได้ (Aggravated Damages or Non-Pecuniary Damages) เป็นค่าเสียหายต่อสิทธินอกกองทรัพย์สิน ซึ่งเกิดจากการทำให้สิทธิที่ไม่สามารถแลกเปลี่ยนหมุนเวียนโอนขายเป็นเงินได้ หรือไม่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจได้รับความเสียหาย โดยสิทธิเหล่านี้ไม่มีฐานที่มาที่สามารถคิดกลับไปเป็นเงินได้ หรือไม่สามารถเปรียบเทียบหรือพิสูจน์หรือคิดเป็นตัวเงินเพื่อชดใช้หรือทดแทนให้ผู้เสียหายคืนสู่ฐานะเดิมได้เลย ส่วนหนึ่งเป็นความเสียหายทางจิตใจหรือสังคม เช่น ละเมิดทำเสียงอึกกระทึกโครม อันเป็นการรบกวนทำให้ผู้เสียหายเสียสมาธิเพราะไม่มีความสงบ จะเห็นได้ว่า ผู้เสียหายไม่ได้รับความเสียหายอย่างอื่นเลย แต่การขาดความสงบจนเสียสมาธิดังกล่าวถือว่าเป็นความเสียหายแล้ว และความเสียหายดังกล่าวนี้ไม่มีทางใดที่จะคิดค่าเสียหายเป็นเงินได้เลย เป็นต้น

3. ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายทางจิตใจตามกฎหมายลักษณะละเมิดของสหรัฐอเมริกา

ในเรื่องของความเสียหายทางจิตใจนั้น ถือได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของค่าเสียหายสำหรับความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้¹⁴

3.1 ค่าเสียหายสำหรับความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน (Pain and Suffering) โดยถ้อยคำที่ว่า “ความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน” นั้น เป็นแต่เพียงหลักการกว้างๆ ในการอ้างถึงรูปแบบความเสียหายที่ใจทักได้ประสบหรือรับรู้กับสิ่งที่สะท้อนกลับออกมาจากความเสียหายที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วหรือที่จะเกิดในอนาคต เช่น การรู้สึกเจ็บปวดบาดแผล การจะต้องทนทุกข์ทรมานในความพิการที่จะเกิดขึ้น ความรู้สึกทุกข์ทรมานจากการเสียโฉม หรือการเจ็บป่วยทางจิตใจที่เกิดขึ้น โดยการรับรู้ถึงความเจ็บปวดนับเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

¹⁴ จักรินทร์ โกเมศ, ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายทางจิตใจตามกฎหมายลักษณะละเมิด (นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554), หน้า 81.

ของการชดเชยกัน เช่น ในคดี Wiggins v. Lane & Co.¹⁵ ในข้อเท็จจริงที่ว่าโจทก์ซึ่งถูกกระแทกอย่างแรงโดยกระแทกจากแท่นขุดเจาะน้ำมันและตกลงไปประมาณ 50 ฟุต กระแทกกับฐานของแท่นขุดเจาะน้ำมันข้างล่าง จนถึงแก่ความตายแทบจะในทันที แม้ตามหลักฐานจะเชื่อได้ว่านับแต่ที่โจทก์ตกลงมากระแทกกับฐานด้านล่าง โจทก์ยังมีชีวิตอยู่ 2-3 วินาทีก็ตาม แต่ศาลในคดีนี้ก็ปฏิเสธที่จะชดเชยให้ซึ่งค่าความเจ็บปวดทุกข์ทรมานก่อนตายของโจทก์เพราะถือได้ว่าโจทก์ได้รู้สึกหรือประสบกับความเจ็บปวดดังกล่าว

3.2 การสูญเสียความรื่นรมย์ในชีวิต (Loss of Enjoyment of Life) กล่าวคือเป็นรูปแบบของการสูญเสียความสามารถที่จะมีความสุขในชีวิต โดยในช่วงแรกของการชดเชยให้ซึ่งค่าเสียหายต่อการสูญเสียความรื่นรมย์ในชีวิตนี้ กฎหมายคอมมอนลอว์ของสหรัฐอเมริกา ปฏิเสธที่จะชดเชยในเหตุผลที่ว่า เป็นเพียงสิ่งที่อาศัยการคาดเดาเอาอย่างไม่มีเหตุผล แต่อย่างไรก็ตามรูปแบบของค่าเสียหายชนิดนี้ก็ได้รับการยอมรับต่อมาในภายหลัง¹⁶ เช่น ในคดี Walton v. U.S. steel Corp.¹⁷ ในข้อเท็จจริงที่ว่า โจทก์ไม่สามารถที่จะมีความสุขในทางเพศได้อีกต่อไป คดี Mariner v. Marsden¹⁸ ในข้อเท็จจริงที่ว่าโจทก์ไม่สามารถเล่นกีฬาที่ชอบ และเต้นรำได้อีกต่อไป โดยคดีดังกล่าว ศาลของสหรัฐอเมริกาได้ตัดสินให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทนในกรณีสูญเสียความรื่นรมย์ในชีวิตได้

3.3 ค่าเสียหายสำหรับการถูกรบกวนทางจิตใจ (Mental injury) ค่าเสียหายดังกล่าวต้องมีได้มีลักษณะของการเจ็บป่วยทางจิตใจหรือทางจิตเวช โดยทั่วไปแล้วจะไม่มี การชดเชยให้ซึ่งความเสียหายทางจิตใจ ในลักษณะนี้ ในเหตุผลที่ว่าความเสียหายทางจิตใจในลักษณะนี้เป็นเพียงความรู้สึกเพียงชั่วคราวที่มีได้ความร้ายแรงเหมือนกับการเจ็บป่วยทางจิตใจ อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนและอาจเกิดการแก่งเลียงทำได้ง่าย ทำให้ศาลมักปฏิเสธที่จะชดเชยให้ซึ่งความเสียหายทางจิตใจในลักษณะนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำโดยประมาท แต่ในทางกลับกันเป็นการกระทำโดยตั้งใจ หรือจงใจกระทำแล้วก็จะมีการยอมรับชดเชยให้กัน¹⁹

ในกฎหมายลักษณะละเมิดของสหรัฐอเมริกายินยอมที่จะชดเชยให้ซึ่งค่าความเสียหายต่อการถูกรบกวนทางจิตใจ คือ

3.3.1 การส่งแจ้งข้อความเกี่ยวกับเรื่องการตาย หรือการเสียชีวิตของบุคคล

¹⁵ Wiggins v. LANE & COMPANY, 298 F. Supp. 194 (E.D. La. 1969).

¹⁶ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “ค่าเสียหายเชิงลงโทษ Punitive Damages” <http://web.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=act&actCode=253/>, (last visited 1 October 2018).

¹⁷ Walton v. United States Steel Corporation, Mo.Sup., 362 S.W.2d 617 (1962).

¹⁸ Mariner v. Marsden, Sup., 610 P.2d 6 (1980).

¹⁹ พิศวาส สุคนธ์พันธุ์, “ความเสียหายทางจิตใจของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์” วารสารนิติศาสตร์ 12, 2 (2557): 26.

3.3.2 การจัดการศพผู้ตายอย่างไม่เหมาะสมที่ส่งผลต่อผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ตาย ทั้งนี้ก็เพราะลักษณะของความเสียหายดังกล่าวนี้มีความรุนแรงของความหนักหน่วงในภัยที่ได้รับ และเป็นสิ่งที่ประกันได้ถึงคามมีอยู่จริง

ดังเช่นในคดี Carey V. Lima, Salmon & Tully Mortuary²⁰ ข้อเท็จจริงที่ว่าโจทก์ได้รับความเสียหายทางจิตใจเนื่องจากการจัดการศพที่ผิดพลาดโดยความประมาทเลินเล่อของจำเลย ในรายละเอียดที่ว่าจำเลยมีหน้าที่จะต้องนำศพพ่อกของโจทก์จากรัฐแคลิฟอร์เนีย ไปยังรัฐโอคลาโฮมา โดยเมื่อศพมาถึงรัฐโอคลาโฮมา ปรากฏว่าศพได้เน่า ส่งกลิ่นเหม็นและได้มีของเหลวไหลออกมา ศาลในคดีตัดสินให้จำเลยต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ในความเสียหายทางจิตใจที่เกิดขึ้นกับเขา

สำหรับในเรื่องของจำนวนค่าเสียหายที่จะมีการชดเชยให้กัน ก็จะเป็นหน้าที่ของลูกขุนในการกำหนดจำนวนเงินที่เหมาะสมและได้สัดส่วนกับความเสียหาย ซึ่งศาลหรือผู้พิพากษาจะไม่มีหน้าที่โดยตรงในเรื่องนี้เว้นแต่จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าขัดกับความยุติธรรม ดังนั้นในทางปฏิบัติโดยทั่วไปก็มักจะใช้การประมาณจำนวนค่าเสียหายโดยอาศัยหลักฐานและพฤติการณ์ในคดี ประกอบการเทียบเคียงเอาจากคดีที่คล้ายกันหรือมีมาก่อนเป็นสำคัญ

แต่ทว่าในกฎหมายไทยนั้น เมื่อพิจารณาจากหลักกฎหมายประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ มาตรา 446 ไม่ปรากฏในส่วนของการค่าเสียหายสำหรับการถูกรบกวนทางจิตใจซึ่งเป็นค่าสินไหมทดแทนกรณีมิใช่ตัวเงิน รวมทั้งค่าสินไหมทดแทนในส่วนของความวิบวาท ความว่าเหว ความชอกช้ำระกำใจ ก็ไม่สามารถเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนได้ ดังจะได้วิเคราะห์ในลำดับถัดไป

4. ปัญหาค่าเสียหายทางละเมิดสำหรับความเสียหายทางจิตใจตามกฎหมายลักษณะละเมิดของไทย

การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนกรณีมิใช่ตัวเงิน หรือการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในทางจิตใจนั้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 446²¹ บัญญัติไว้ว่า ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้ สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่โอนกันได้ และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาหรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว อนึ่ง หญิงที่ต้องเสียหายเพราะผู้ใดทำผิดอาญาเป็นทุจริตธรรมแก่ตนก็ย่อมมีสิทธิเรียกร้องทำนองเดียวกันนี้

จากหลักกฎหมายดังกล่าว สามารถแยกค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน แบ่งออกได้เป็น 2 กรณี ดังนี้

4.1 กรณีค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินที่สามารถเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนได้

²⁰ Carey V. Lima, Salmon & Tully Mortuary, 168 Cal. App. 2d 42 (Cal. Ct. App. 1959).

²¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 446

ซึ่งในประเด็นนี้ได้มีคำพิพากษาวางไว้เป็นบรรทัดฐานไว้แล้ว ดังนี้คือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2580/2544 โจทก์เป็นหญิง รับราชการเป็นอาจารย์ โดยตำแหน่งหน้าที่ต้องพบปะผู้คนจำนวนมากแต่ต้องเสียบุคลิกภาพ ใบหน้าเสียโฉมเนื่องจากหนังตาแห้งเห็นตาขาวมากกว่าปกติ ย่อมเป็นความทุกข์ทรมานที่โจทก์รู้สึกได้อยู่ตลอดเวลาตราบนานความเสียโฉมดังกล่าวจะได้รับการแก้ไข ค่าที่โจทก์ต้องทนทุกข์ทรมานกับค่าที่โจทก์ต้องสูญเสียบุคลิกภาพตั้งแต่จำเลยผ่าตัดโจทก์จนโจทก์ต้องได้รับการผ่าตัดแก้ไขถือเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 บรรทัดแรก

จากคำพิพากษาจะเห็นได้ว่า ศาลไทยจะให้ผู้เสียหายสามารถใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเฉพาะกรณีที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายต่อร่างกาย อนามัย เสรีภาพ และหญิงที่ถูกทำผิดอาญาเป็นทาสีลธรรมแก่ตน โดยส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด โดยศาลจะเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเป็นกรณีๆไป เหมือนดังคำพิพากษาข้างต้นที่โจทก์ต้องเสียโฉม ศาลไทยจะใช้ดุลยพินิจจากพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด และในกรณีนี้ศาลไทยอาจนำหลักการคาดเห็นและความเสียหายต้องไม่ไกลกว่าเหตุของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มาปรับใช้กับกฎหมายไทยเพื่อให้การใช้ดุลยพินิจของศาลในการพิจารณาความเสียหายมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิมอีกด้วย

4.2 กรณีค่าเสียหายอันมิใช่ตัวเงินในประเด็นความเสียหายสำหรับจิตใจโดยแท้ เช่น ความวิบิโยค ความว่าเหว ความชอกช้ำระกำใจ ที่ไม่สามารถเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนได้ ซึ่งในประเด็นนี้ได้มีแนวคำพิพากษาวางไว้เป็นบรรทัดฐานไว้แล้ว ดังกรณีศึกษาเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 789/2502 ผู้ตายมีอายุ 44 ปี มีรายได้เลี้ยงครอบครัว ได้นั่งรถยนต์ของจำเลยไปชนต้นไม้ถึงแก่ความตาย ดังนี้ ถือว่าในปัจจุบันอื่น ๆ ชีวิตของบุคคลทั่ว ๆ ไป ในสังคมที่มีการแพทย์และการสาธารณสุขดีกว่าแต่ก่อน ผู้ตายมีร่างกายแข็งแรงและไม่มีโรคประจำตัว จึงควรคำนวณได้ว่า ผู้ตายอาจมีชีวิตทำมาหาได้ต่อไปข้างหน้าอีก 10 ปี สามมีไม่มีสิทธิฟ้อง เรียกค่าเสียหายทางจิตใจที่เกิดความว่าเหว เพราะสูญเสียภริยาผู้เคยปฏิบัติให้ชีวิตของสามมีความสุขจากผู้ที่ทำให้ภริยาของตนถึงแก่ความตาย เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เรียกร้องได้

จากคำพิพากษาดังกล่าว สรุปความได้ว่า ผู้เสียหายไม่อาจเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจได้เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้เรียกร้องได้ ซึ่งเป็นที่พิจารณาได้ว่า การที่ศาลไทยมีคำพิพากษาให้ผู้เสียหายไม่อาจเรียกร้องค่าเสียหายทางจิตใจได้ เพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 446 ไม่ได้บัญญัติเรื่องค่าสินไหมทดแทนทางจิตใจไว้ ซึ่งส่งผลให้การกำหนดค่าสินไหมทดแทนไม่ครอบคลุมความเสียหายที่แท้จริงและไม่สามารถเยียวยาผู้เสียหายได้ตรงกับความเสียหายที่เป็นจริง ซึ่งตรงกันข้ามกับหลักกฎหมายของ

ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งผู้เสียหายสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนทางจิตใจในรูปแบบการถูกรบกวนทางจิตใจ เหมือนอย่างคดี Carey V. Lima, Salmon & Tully Mortuary²² ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาให้มีการชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจในรูปแบบของการถูกรบกวนทางจิตใจ ทำให้ศาลสหรัฐอเมริกาได้วางเงื่อนไขการควบคุมรูปแบบความเสียหายชนิดนี้ไว้เฉพาะแต่ผู้เสียหายโดยตรงเท่านั้นที่มีสิทธิจะเรียกร้องค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อการถูกรบกวนจิตใจได้ คือ การส่งแจ้งข้อความเกี่ยวกับเรื่องการตาย หรือการเสียชีวิตของบุคคล และ เรื่องการจัดการศพผู้ตายอย่างไม่เหมาะสมที่ส่งผลต่อผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ตาย แต่ลักษณะความเสียหายที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะต้องบ่งบอกถึงความรุนแรงของความหนักหน่วงในภัยที่ได้รับ และเป็นสิ่งที่ประกันได้ถึงความมืออยู่จริงและแน่นอน

ดังนั้นแล้ว จึงควรแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 446 ในเรื่องค่าสินไหมทดแทนทางจิตใจไว้ด้วย เพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายทางจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นความเศร้าโศกเสียใจ ความโศกเศร้า เป็นต้น เพียงแต่ต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงและแน่นอน จึงจะสามารถเรียกค่าเสียหายได้

ส่วนประเด็นค่าเสียหายเชิงลงโทษ จะเห็นว่าค่าเสียหายเชิงลงโทษของประเทศไทยมีอยู่ในส่วนของกฎหมายเฉพาะตามพระราชบัญญัติ 6 ฉบับเท่านั้น²³ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องปรามโจทก์จากการกระทำความผิดของจำเลยผู้กระทำละเมิดแต่ประเทศไทยยังไม่ได้นำทฤษฎีทางการเงิน หรือการป้องปรามเพื่อเป็นการกำหนดพฤติกรรมที่ไม่สมควรเอาเป็นเยี่ยงอย่างของผู้กระทำละเมิด และป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ทำละเมิด มิให้วนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก

สรุปผล

จากการศึกษาพบว่า ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนกรณีละเมิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายทางจิตใจเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์อย่างประเทศสหรัฐอเมริกานั้น จึงสรุปผลและเห็นควรมีข้อเสนอแนะดังนี้

จากการศึกษาเป็นที่สรุปได้ว่า กฎหมายและแนวคำพิพากษาของสหรัฐอเมริกาได้ยอมรับให้สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนทางจิตใจได้ โดยเฉพาะการชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจในรูปแบบของการถูกรบกวนทางจิตใจ ทำให้ศาลสหรัฐอเมริกาได้วางเงื่อนไขการควบคุมรูปแบบความเสียหายชนิดนี้ไว้เฉพาะแต่ผู้เสียหาย

²² Carey V. Lima, Salmon & Tully Mortuary, 168 Cal. App. 2d 42 (Cal. Ct. App. 1959).

²³ พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ.2545, พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550, พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551, พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551, พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2558 และพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558.

โดยตรงเท่านั้นที่มีสิทธิจะเรียกร้องค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อการถูกรบกวนจิตใจได้ กล่าวคือ การส่งแจ้งข้อความเกี่ยวกับเรื่องการตาย หรือการเสียชีวิตของบุคคลและ เรื่องการจัดการศพผู้ตายอย่างไม่เหมาะสมที่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ตาย แต่ลักษณะความเสียหายที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะต้องบ่งบอกถึงความรุนแรงของความหนักหน่วงในภัยที่ได้รับ และเป็นสิ่งที่ประกันได้ถึงความมีอยู่จริงและแน่นอน ซึ่งตรงกันข้ามกับหลักกฎหมายละเมิดของไทยในมาตรา 446 ที่กำหนดว่า ผู้เสียหายจะสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินได้ต่อเมื่อเป็นละเมิดที่กระทำต่อร่างกาย อนามัย เสรีภาพ หรือทรัพย์สินต่อหญิงเท่านั้น

ดังนั้นแล้ว หากประเทศไทยดำเนินการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยเฉพาะมาตรา 446 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันให้ครอบคลุมถึงค่าสินไหมทดแทนอันมิใช่ตัวเงินได้กว้างขึ้น โดยเฉพาะค่าเสียหายทางจิตใจ ให้ปรากฏชัดเจนดังเช่นกฎหมายของสหรัฐอเมริกา โดยไม่ต้องพิจารณาความเสียหายที่ต้องกระทำต่อร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้อื่นเท่านั้น ก็จะก่อให้เกิดความก้าวหน้าและเป็นการเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหายทางจิตใจให้ครอบคลุมถึงความเสียหายที่แท้จริง และในส่วนของกำหนัดจำนวนเงินที่เหมาะสมและได้สัดส่วนกับความเสียหายทางจิตใจนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ควรให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนและจำนวนเงินที่ได้สัดส่วนเป็นกรณีๆ ไป เพราะแต่ละคนย่อมได้รับความเสียหายที่แตกต่างกัน โดยอาจนำหลักการคาดเห็นและความเสียหายต้องไม่ไกลกว่าเหตุของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มาปรับใช้กับกฎหมายไทยอีกทางหนึ่งด้วย เพียงเท่านี้ก็จะทำให้หลักกฎหมายละเมิดของไทยครอบคลุมถึงค่าสินไหมทดแทนอันมิใช่ตัวเงิน โดยเฉพาะค่าเสียหายทางจิตใจซึ่งเป็นการเยียวยา ผู้เสียหายทางละเมิดให้ลดความบอบช้ำจากการถูกละเมิด และกลับคืนสู่สภาพเดิมโดยเร็วที่สุด

บรรณานุกรม

- กฤษณ ทองคำแท้. ปัญหาการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายต่อสิทธิอันนอกทรัพย์สิน: ศึกษาเฉพาะกรณีค่าเสียหายเชิงลงโทษ. (ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี, 2551).
- จักรินทร์ โกเมศ. ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายทางจิตใจตามกฎหมายลักษณะละเมิด.” (นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554).
- นิพัฒกุล อศวชิน. “ปัญหาการกำหนดค่าเสียหายทางจิตใจ,” เอกสารวิชาการการอบรมหลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) รุ่นที่ 13. (กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม 2552).
- พิทวัส สุนทรพันธุ์. “ความเสียหายทางจิตใจของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์.” วารสารนิติศาสตร์ 12, 2 (2557): 26.
- ภูมิข หลินไพศาล และคณะ. “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับค่าเสียหายต่อจิตใจและค่าเสียหายเพื่อการลงโทษในคดีละเมิดศึกษากรณีคุกคามทางเพศ,” เอกสารการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนองานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่ 2557.
- วรชัย แสนสีระ. “การนำหลักค่าเสียหายเชิงลงโทษตามกฎหมายต่างประเทศมาบังคับใช้กับคดีละเมิดตามกฎหมายไทย, มุมสะท้อนความคิดนิติบัญญัติ: Legal Reflection.” จูนิตี 14, 1 (2560): 134.
- วารี นาสกุล. คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสิ่ง ล่ามมิควรได้. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ พับลิชชิง, 2559.
- ศันนัทกรณ์ โสทธิพันธุ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสิ่ง และล่ามมิควรได้. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.
- สุขุม ศุภนิตย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ, 2560.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “ค่าเสียหายเชิงลงโทษ Punitive Damages” http://web.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=act&actCode=253_, (last visited 1 October 2018).
- โสภณ รัตนาร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2553.
- Cooke, John. Law of Torts, 6th ed. Harlow England: Peason, 2013.

Handford, Peter R. and Nicholas J. Mullany, Tort Liability for Psychiatric Damages. 2nd
UK: Oxford University, 2005.

Harrison, Jeffrey L and Theeuwes Jules. Law & Economics. New York: W.W. Norton, 2012.